

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

כד.

עין משפט
נר מצוה

יח א מ"י פ"ו מהל'
טומאת חמ' הל' ד':

רבינו חננאל

ושנין איפוך ואימא הכי
הא מתני דקתני אובלת
בתרומה, ר' יהודה הוא
דלא חייש למיתה, והאי
מאיר דחייש למיתה,
התניא עשאה לבהמה
דופן לטובה, ר' מאיר
פוסל ור' יהודה מכשיר.
ואסיקנא ר' מאיר למיתה
חייש, לבקיעת גזר לא
חייש, ואסיקנא לר'
יהודה, לעולם לא חייש
למיתה, ואמאי אסר כיון
מטוס דלית ליה ברירה,
פ"י מי יברר לנו כי
דאי היין הנשאר הוא
התרומה והמערש, שמא
איתו ששתה הוא היה
התרומה והמערש, וכבר
פירשנוהו בחיובת חולין
ובכמה מקומות, לפיכך
לא האריכו בה בכשיר.
וזה שאמר לכשיבקע הגזר,
אם ישאב וישתה הוא
שותה טבלין שכבר נקבע
הגזר, אבל כל זמן שהגזר
קיים אינו טבלין, דאמרין
הנה התרומה והמערש
בגזר, א"ה דתנן כיום
הכופרים ר' יהודה אומר
אף אשה אחת מתקנין
לי שסא תמות אשתה,
מעלה עשו בכפרה, ואיבא
דאמרי אפר' ר' אחא בר
יעקב וכו', פ"י הבהמה
מחיצה כרתי שמים הוא,
ועמידתה ברוח הוא.

א נהלה דליל לבריה דרית
קמח' וזה דעת ר' יוסי.

בין ירדו ללא ירדו ומיהו טעם זה לא יתכן גבי אס' נא חסס נמי ממני
החסס ככל ענין וחשיב ליה ברירה והא דפרקי במרוצה (ב"ק דף
ט"ז) דר' יוחנן אדר' יוחנן כההיא דכל המתלקט ובההיא דלחין
שחלקו לקוחות הן ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המתלקט מברר
דבריו בפירושו (ס' וסומקן להחבר ע"י
מלאך) ניחא ליה למימר לעולם דכל
הנלקט דקתני ועוד ניחא ליה למימר
לעולם לא תיפוך ועוד דאפי' הוה
מחלק אכתי קשה ליה מההיא דלחין
ר' יוחנן בריש כל הגט (גיטין דף
כה) אף לחרון אינו פוסל משום
דלחין ברירה אפי' ע"ש שמכר דבריו
כשאומו לחו שאלנה אגרש ע"י
ומיהו כי מלריך בריש כל הגט תרי
מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר
לריעותא דמההיא דלקוחות הן לא הוה
שמעין דאף לחרון אינו פוסל מטעם
דפרישית ועוד יש לומר דהא דדייק
ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלכי
מיימת הוה גיטא היינו משום דמוקין
פרק מי שחמו (שם דף ע"ג) כזומר
מעט שאני בעולם דהיינו שעה אחת
קודם מיתתו שלא היתה השעה
מזכרת ולכסוף כשמת אמר' הוברר
הדבר שחובה דלא אחת היתה ולפי
טעם זה אין לקדקד מדשמואל ומכל
מקום פ"י הקונט' אמר דהא בריש כל
הגט (שם דף כה) כההיא דהריני
נועלך ע"מ שירנה אבא ובההיא
דככל מערבין (עירובין דף לו) כההיא
דאס' נא חסס למזרח אפי' דהו
תנאי משמע דלא מהיני למאן דלית
ליה ברירה ואס' תאמר דהכל לא
חייש ר"מ למיתה ובפרק ארבעה
אחין (גיטין דף כו) תנן ד' אחין
שנים מהן גשואין שמי אחיות ואמין
הגשואים אחיות הרי אלו מוללות ולא
מחייבות ומפרש החסס בגמרא משום
דקסבר אסור לגטל מזות יבמין
דלילמא אדמיניסס חד מיימת אידך
וקטלת מזות יבמין והיה משנה
רבי מאיר כדמוכח בפ"ב דיבמות
(דף י"ח) משום דקתס מחני' ר"מ ויש

אוסרין, ואמרין גזרה שמא יבקע הגזר ולא יבא ליד ברירה
ונמלא שמה טבליס, אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הגזר וכל שכן
למיתה אס' ור' מאיר לא חייש: א"ש. לא שנינו אבי כדקאמרת
אלא איכא שנינו אבי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ
ולאו מהלוקח יין שנינו אבי אל'
מהן דסוכה דר' יהודה לא חייש ור'
מאיר חייש: קשיא דרבי מאיר.
דבקיעת גזר ארבי מאיר דסוכה:
דלית ליה ברירה, ואפי' אינו נבקע
אסור: לכשיבקע, נזין בדבר כלומר
דלא חיישין לה: מתקנין לו.
מומין לכהן גדול מערב יוה"כ: שמא
סמוא אשמו, וכמיז (והקל' טו) וכפר
בעדו וכעד ביתו ביתו זו היא אשתו:
ככפרה, ככפרת יום הכפורים עשה
בו מעלה זו שחטש בה במידי דלא
חייש בעלמא: ופרקיין בין למ"ד
טעמא דר' מאיר משום שמא מברח
בין למ"ד משום שמא תמות מרייהו
מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא
מחייב הוא ורבנן גזר שמא מברח
או תמות מינה גבי סוכה מבו
וביראות דר' מאיר לחומרא אכל גבי
גולל ר' מאיר מקיל וכיון דמדאורייתא
בטיל היאך יכול לטהרו מיד טומאת
גולל אלמא תנן בעירובין דבר שיש
בו רוח חיים טעמא משום גולל ור'
מאיר מטרה, וה"ה דמאי למיפרך
ממתניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר
אלא מממת' אלימא ליה לאקשוי
ועוד משום דקתני מטרה נהדיא
לשן קולא: רוח חיים לאו נדיד אדס'
הוא שהרי אין רוח בידו לנפשו:
העומד ברוח, על ידי רוח: לאו
מחילה היא, דעיקר עמידתה דבר שאין
בו ממש הוא: דאוקמה גזר פסות.
סמך הדופן על הגזר פסות ברוח:
הרי

א ופרקיין לו: ויש',
ב (שם לו: ופ"ג, א) יומא
ג (ד"ה, ט) מירובין טו, פ"ג,
ד (שם טו) ר"ה,

מוסף רש"י

שמא יבקע הגזר,
והוברר שלא היה פסול
לכל ליד המטה ומה
טבליס למפרע (חולין
י"ג) שהרי לא היננה
התרומה משום גיטין
לכשיבקע, נזין
דבר לאפרי, לומר דלא
חיישין להי' דלא שיה,
דאי עמי ספר ליה לומר
י"ג וי"ג: ובעיני חורין
י"ג: קשיא לרי' ק' והי'
טבליס שמה אכל אין להיס'
לק' דלא שיה ליקבע
י"ג: מטמא משום
גולל, אס' עשאו גולל
לקבר מטמא לעולם כאלל
כמת עשאו ואפי' טעל
משום דמאן נפקת כהנה
המקשה (חולין ע"ב) וכל
אפר' ע"ל פני המטה
לרבות עליו דהוקף (חולין
ט"ו) ור' מאיר מטרה,
ועשאה דר' מאיר מפרש
במחנה סוכה (כ"ח) משום
דקסבר כל מחילה העומדת
ברוח חיים איה מחילה
(עירובין ט"ז).

לומר דלכילי עלמא חייש' החסס למיתה דלאחר שייסם לאחת פעמים שממתין השני זמן גדול מחלחין ומלייסי ומיישיקן שמא ימות בימיים
אכל שמא ימות בזמן מועט לא חיישין כבקיעת הגזר דהכל וא"ת והא לא חייש ר"מ לשמא מת דומן מרוצה בפרק כל הגט (שם דף כה),
דקתני בת ישרא' בעלה למדינת הים אובלת בתרומה כחוקת שהוא קיים ואבי' לא מפליג החסס כל שעתה מת לשמא
ימות וסוגיא דשמעתין דפרק שני דיבמות כאבי' דמשמע דקינלה אבי' מרבה וי"ל דאבי' מדמה פרק כל הגט שששא דשמא מת דומן מרוצה
לשמא ימות לאלתר דמאן דחייש להאי חייש אכל פשיטא דלא לגמרי דמני' שמא מת לשמא ימות לאלתר דהא רבי יהודה דחייש
לשמא ימות לאלתר גבי בקיעת הגזר ואס' תימאי לומר דחייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אשת כהן שילא בעלה מפתח ביתה לא תאכל
בתרומה מכיון שנתעלם בעלה מעיניה ור' יוחנן שיהא בעלה תמיד לפניו כשהוא אובלת: ר"ב' יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין, הא
דבעי למימר בשמעתין ובעירובין (דף לו) וביבטין (דף כה) ובמרוצה (ב"ק דף ט"ז) טעמא דר' יהודה משום דלית ליה ברירה אפי' ג
דקתני כהדיא משום בקיעת הגזר דכוותי' אשכחן טובא שאין הגמרא חושב עיקר טעם אותו טעם המפורש במשנה פרק התערוכות
(ומהם דף ע"ג) גבי אברי תמימה שנתערבו באברי בעל מוס ובפרק שלשי דשבושות (דף כ"א) גבי שבושה שלא אוכל ואלל כל שהוא חייב
דברי ר"ע ובפרק שני דמכות (דף ט"ז) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רבי יהודה לית ליה ברירה
אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דבריש כל הגט (גיטין דף כה) ובפרק מעשר בהמה (בבב"ב דף ט"ז) דאמרין האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין
זה לזה ביובל אס' כן היאך מלא ידיו ורגליו בבית המדרש דלא משכחת דמייתי בכורים אלל חד נר חד עד יבואש כן תון דכפרק החובל
(ב"ק דף ט"ז) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי גבי דין יוס או יומים וכן נמי לר' יוסי דמסקפא ליה החסס אי כקנין
הגוף דמי או לאו והכל לית ליה ברירה ובי האי גוונא דייק כסוף השולט בגיטין (דף כ"ח) וי"ל דמדנין יוס או יומים אין ללמוד בעלמא
אלל גבי מילי דעבד למוד דהתם כתיבי קראי דכספו ותמת ידו ומחייב טעמא לא מיימתי לה בהשולא כי מיימתי היא דשדה אחוה
ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דלית ליה הך קברא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אכל אינו אמוראי הוה אמרי
דאפי' דלחין ברירה אין מחזירין כדקאמר' בריש כל הגט (שם דף כה) ובפרק מעשר בהמה (בבב"ב דף ט"ז) דמכר הוא דלחין רחמנא
דליהדר' ביובל יבואש ומתנה לא ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש טעמא משום בקיעת הגזר מיהו לא יתכן טעם זה
לר' יוסי דפי' לית ליה כנו שאפרש וא"ת דהכל לית ליה לר' יוסי ברירה ובפרק מי שחמו (גיטין דף ע"ג) אית ליה ברירה דתנן
ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיימת הוה גיטא ולמאן דמחלק בריש כל הגט (שם דף כה) בין תולה בדעת עלמא לתולה
בדעת יוס' אחרים ניחא ורבה דלא מפליג החסס מפרש טעמא (שם) פרק בכל מערבין (עירובין דף לו) משום
דבעיין ראשית ששיריה יוכרין ומיהו אכתי קשה דכפרק בכל מערבין (שם) משמע דלית ליה ברירה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בבית
מחולל על סלע שפעלה בידו מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דבההיא דמי שחמו הדבר עומד להתברר דודאי שהרי או ימיה או
ימות ויש ליה ברירה טפי מההיא דקלע שפעלה בידו מן הכיס שמא לא יתברר הדבר לעולם דמי האי גוונא טבל למך דשמואל אדשמואל:
תלמוד